

ПАНДЕМИЯ ИНҚИРОЗИНИНГ ХАЛҚАРО ВАЗИЯТГА ВА ЖАЗОИР ТАШҚИ СИЁСАТИГА ТАЪСИРИ.

Расулов Отабек Абдулазизович

Тошкент давлат Шарқшунослик университети мустақил изланувчиси

АННОТАЦИЯ:

Мазкур мақолада COVID-19 пандемиясининг Жазоир Демократик Республикасининг ташқи сиёсати ва халқаро муносабатларига кўрсатган таъсири атрофлича таҳлил этилган. Пандемия туфайли юзага келган иқтисодий ва сиёсий инқироз, мамлакатдаги ислохотлар жараёни, Ғарб давлатлари билан муносабатлардаги кескинликлар, Европа Иттифоқи ва АҚШ билан мураккаб муносабатлар таҳлил этилган. Шунингдек, мақолада Жазоир ва Туркия ўртасидаги яқин иқтисодий ҳамкорлик ва Жазоирнинг Ўзбекистон билан алоқаларини ривожлантириш истиқболлари ёритилган. Муаллиф Жазоирнинг ички сиёсий вазияти, инсон ҳуқуқлари масалалари ва ташқи босимларга муносабатига ҳам алоҳида эътибор қаратган.

Калит сўзлар: Жазоир, ташқи сиёсат, COVID-19, пандемия, Европарламент, АҚШ, Ғарбий Саҳро, инсон ҳуқуқлари, ислохотлар, Ҳирак ҳаракати, Туркия-Жазоир алоқалари, Ўзбекистон-Жазоир ҳамкорлиги, ташқи босим, конституциявий ислохотлар, геосиёсий рақобат, энергетика сиёсати.

Пандемия инқирозининг халқаро вазиятга ва Жазоир ташқи сиёсати таъсири. Коронавирус пандемияси Жазоир Демократик Республикаси ҳукуматини мамлакатнинг кўплаб ижтимоий-иқтисодий муаммоларини ҳал қилиш долзарблиги ҳақида ўйлашга мажбур қилди. Тиббий асбоб-ускуналарнинг этишмаслиги сабабли, дунёнинг кўплаб мамлакатлари сингари, Жазоир ҳам шамоллатиш аппаратлари ва шахсий ҳимоя воситалари каби асосий тиббий асбоб-ускуналарни ишлаб чиқариш устида иш бошлади. Бу Жазоирга sanoat ишлаб чиқаришни ривожлантиришга ёрдам бериши ва узоқ муддатда уни Шимолий Африкадаги технологик ва ишлаб чиқариш марказига айлантириши мумкин.

Жазоирнинг нефть ва газдан оладиган даромади, мамлакатнинг энергетика вазири Абдел Мажид Аттарнинг прогнозларига кўра, 2020 йил охирига келиб 10 миллиард долларга (23 миллиард долларгача) камайишини инобатга олган ҳолда, ҳокимият янги энергетика қонуни ишлаб чиқишни бошлади халқаро сармоядорларни жалб қилиш ва нефть-газ соҳасини жонлантиришга қаратилган

бўлиб, хорижий капитал учун Жазоир корхоналари ва иқтисодиётнинг бошқа тармоқларида назорат пакетларига эгалик қилиш имкониятини беради. Янги қонунчилик базаси энергия манбаларидан тушадиган даромадларнинг пасайишини олдини олишга ва Сонатрач давлат нефть-газ компаниясининг хорижий шерикларини сармояларни жалб қилишга ундашга қаратилган.

2020 йил охирига қадар Жазоир ҳали ҳам муҳим молиявий захираларга эга ва нефть нархи кўтарилган тақдирда макроиқтисодий истиқболларни яхшилаши мумкин, бу эса мамлакатнинг инқироздан чиқиб кетишига ва конструктив фуқаролик суҳбати ва ҳамкорлигини ўрнатишга ёрдам беради.

Кузатувчиларнинг фикрига кўра, инқироз шароитида жазоирликлар, шу жумладан Ҳирак ҳаракати, фуқаролик масъулияти ва ижтимоий бирдамлик туйғусини намоён этди, бу ҳокимият ва халқ ўртасидаги мулоқотни ривожлантиришга ва ички ишларни амалга оширишга ҳисса қўшиши мумкин. ислохотлар.

Шу билан бирга, жаҳон иқтисодиётининг беқарорлигини кучайтирган, глобал ишлаб чиқариш ва таъминот занжирларини бузган, давлатларнинг ташқи савдосида жиддий муаммоларни юзага келтирган ва халқаро геосиёсий ва иқтисодий рақобатни кучайтирган глобал пандемия СОВИД-19 жиддий ташқи сиёсатни таъкидлади Жазоир муаммолари.

Ушбу муаммолардан бири Ғарб давлатлари томонидан босимнинг кучайиши. Пандемия инқироzi Жазоир Демократик Республикаси ҳукуматиға муҳолифат олдида маълум бир "муҳлат" берган бўлсада, Жазоирнинг ғарбий шерикларига кўра, бу давр "мамлакатни ҳақиқий ислохотларға йўналтириш қобилияти учун литмус синовии" бўлади. " Шундай қилиб, АҚШнинг бир қатор Европа мамлакатларида жойлашган таҳлилий доираларининг фикрига кўра, "Жазоир ҳукумати Ҳиракнинг асосий талабларини бажариши керак, шу қаторда маҳбусларни озод қилиш, маълум бир ишонч даражасига эришиш ва сиёсий мулоқотни бошланг ». ¹

Шу муносабат билан Жазоирнинг ғарбий шериклари Жазоир Демократик Республикасининг янги раҳбариятиға босимни кучайтирдилар, ундан ислохотларни тезлаштиришни талаб қилдилар ва демократ, ғарбпараст муҳолифатнинг барча талабларини тан олишни талаб қилдилар.

Ғарб томонидан Жазоир Демократик Республикасининг 2020 йил 1 ноябрдаги янги Конституцияси бўйича референдумнинг бориши ва натижалари танқидига эътибор қаратилмоқда, бу зарурат деярли бир йил давом этган Ҳирак

¹ Zoubir, Yahia H. and Jacobs, Anna L. Will COVID-19 reshape Algeria's political system? // The Brookings Institution. - May 10, 2020. - <https://www.brookings.edu/opinions/will-covid-19-reshape-algerias-political-system/>



норозилик ҳаракатларидан кейин пайдо бўлди.² Референдум Мустақиллик уруши бошланган (1954-1962) йиллиги муносабати билан ўтказилди. Конституция лойиҳасида фуқароларнинг жазоирликларнинг, айниқса Ҳирак ҳаракати тарафдорларининг эҳтиёжлари ва истакларини қондириш ҳуқуқлари ва эркинликларига эътибор қаратилган. Бироқ, у кучли президентлик қудратини сақлаб қолади ва ҳарбийларнинг ваколатларини кенгайтиради. Янги Конституциянинг асосий қондаси мамлакат президентининг 5 йиллик икки муддатни бажара олиш қобилияти ва парламент сайловларида ғолиб бўлган партиядан келган бош вазирни тайинлаш мажбуриятидир.

Аёллар ҳуқуқларини ҳимоя қилишни таъминлайдиган ва Бербер тилини Тамазиг тилини расмий ва миллий қилишини назарда тутувчи янги конституция лойиҳасининг моддалари исломий партияларни ўз тарафдорларини Асосий қонунга киритилган ўзгартиришларга қарши овоз беришга ундашга ундади. Либерал оппозиция ўз навбатида янги конституция лойиҳасини рад этиб, унинг мақсади Ҳирак ҳаракатини "кўмиш" деб таъкидлади. Натижада, сайловларда иштирок этиш кўрсаткичи 23,84% ни ташкил этди ва "тарихий минимал" даражага этди.³

Референдум иштирокчиларининг аксарияти янги конституция лойиҳасини — 66,8 фоизни қўллаб-қувватлаганига қарамай, мамлакат ҳукумати билан бирдамлигини намоиш этиб, халқаро инсон ҳуқуқлари ташкилотлари ва Жазоир Демократик Республикасининг Европалик шериклари танқидий баҳо беришди.

Хусусан, Ғарб сиёсатчиларининг фикрларини ифода этган халқаро инсон ҳуқуқлари ҳимоячиларининг фикрига кўра, Жазоир ҳукумати референдумга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш жараёнида инсон ҳуқуқлари ва фуқаролик эркинликларига танлаб муносабатда бўлишган. Таъкидланишича, 2020 йил 1 апрелда СОВИД-19 пандемиясига қарши чоралар сифатида Президент А. Теббун 5037 маҳбусни афв қилди, уларнинг қолган жазолари 12 ой ва ундан кам бўлган. "Бироқ, суд жараёнини кутаётган Ҳирак ҳаракатининг ҳибсга олинган тарафдорларидан ҳеч бири афв этилмаган. Бундан ташқари, ҳукумат кейинчалик репрессияларни кучайтирди, оппозиция раҳбарлари ва таниқли журналистларни қамоққа ташлади ва ўнлаб сиёсий фаолларни сўроққа чақирди. Бундан ташқари, 2020 йил 22 апрелда Жазоир ҳукумати парламентга Жиноят кодексига ўзгартиришлар киритилган 20-06-сонли қонунни тақдим этди. СОВИД-19 пандемияси шароитида ҳукумат "чекланган" парламент

² Президент А. Теббун, не смог принять участие в референдуме, так как находился на лечении в Германии в связи с заражением коронавирусом.

³ Algerian constitutional reform approved on record low turnout. // Africa News. – 2 November 2020. - <https://www.africanews.com/2020/11/02/algerian-constitutional-reform-approved-on-record-low-turnout/>



муҳокамасини танлади. Қонун 2020 йил 29 апрелда кучга кирди ва тухмат учун қамоқ муддатлари кўпайтирилди, ёлғон маълумот тарқатганлиги учун янги жазо чоралари, шу жумладан қамоқ муддатлари ва нодавлат нотижорат ташкилотларининг чет элдан маблағ ёлиш имкониятлари кескин чекланди ... 2020 йил декабрь ҳолатига кўра деярли 50 Жазоир тергов ҳибсхоналарида қолинг сиёсий маҳбуслар.⁴

2020 йил 8 ноябрда коронавирус тарқалиши муносабати билан Жазоир ҳукумати деярли бутун мамлакат бўйлаб ўзини изоляция қилиш чораларини кучайтиришга қарор қилди ва комендантлик соатини соат 20: 00дан 5: 00гача, 48 Вилаянинг 29-қисмида. Талабаларни университетларга қайтариш 22 ноябрдан 15 декабрга қолдирилди. Ўша куни Жазоирда 62 мингдан зиёд коронавирус инфекцияси қайд этилди, 2 мингдан ортиқ юқтирганлар вафот этди.

COVID-19 га қарши кураш бўйича чора-тадбирлар тўплами доирасида Жазоир Парламенти Жиноят кодексига соғлиқни сақлаш инқироzi пайтида сўз эркинлигини чеклашни кучайтирган тузатишларни қабул қилди. Тузатишлар тухмат учун қамоқ жазосини оширди ва янги жазоларни, жумладан ёлғон маълумот тарқатгани учун ҳибсга олишни жорий этди. Ўзгаришларга кўра, ҳуқуқбузарларга бир йилдан уч йилгача озодликдан маҳрум қилиш жазоси тайинланади, аммо жазо чоралари "соғлиқни сақлаш изоляцияси, табиий, биологик ёки технологик офат ёки бошқа ҳар қандай офат пайтида" содир этилган бўлса, жазо чоралари кучайтирилади. Жиноятчилар беш йилгача озодликдан маҳрум қилиниши мумкин.

Ғарблик ҳуқуқ ҳимоячиларининг фикрига кўра, COVID-19 тўплами доирасида қабул қилинган Жиноят кодексига киритилган ўзгартишлар янги жиноий жавобгарликни вужудга келтирди, бу раҳбарлар ва фуқаролик жамияти ташкилотларини молиялаштиришни чеклаш учун ишлатилиши мумкин эди. "Давлат хавфсизлиги, барқарорлиги ва давлат муассасаларининг нормал фаолиятига путур этказиши" ёки "Жазоирнинг асосий манфаатлари, жамоат хавфсизлиги ва тартибини бузиш" учун фаолияти учун ҳар қандай жисмоний ёки юридик шахсдан, хоҳ чет эллик бўлсин, маблағ олган жисмоний шахс жазоланиши мумкин, етти йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан. Ушбу тузатишлар 2020 йил 29 апрелда кучга кирди.

Шу фонда, Жазоир ҳукумати томонидан "фуқаролик жамияти ва сўз эркинлигига қарши репрессиялар" муносабати билан Жазоирнинг Ғарб билан муносабатларида янги кескинликлар пайдо бўлди. 2020 йил

⁴ Algeria. // The International Center for Not-for-Profit Law / - Updated: December 2020. - <https://www.icnl.org/resources/civic-freedom-monitor/algeria>.



26 ноябрда Европа Парламенти шошилич қарор қабул қилиб, "Жазоирда фуқаролик макони ва асосий эркинликларнинг тез ёмонлашишига" эътибор қаратди.⁵ Бир йил ичида Европа Парламентининг Жазоир бўйича иккинчи шошилич қарорининг қабул қилиниши жуда муҳим қадам бўлди. Қарор 2020 йил 15 сентябрда икки йиллик қамоқ жазосига ҳукм қилинган оппозиция журналисти Халед Драрени иши бўйича қабул қилинди. Резолюция бошқа нарсалар қаторида Жазоир ҳукумати "қуролли кучларнинг тўлиқ жавобгарлигини, шунингдек фуқаролик ва демократик назоратини ҳамда уларнинг қонуний равишда ташкил этилган фуқаролик ҳокимиятларига самарали бўйсунганини таъминлашга ва ҳарбийларнинг роли белгиланган тартибда белгиланганлигини таъминлашга чақирди. Конституция ва аниқ миллий мудофаа масалалари билан чекланган. Европарламент аъзолари, шунингдек, Жазоирдан халқаро инсон ҳуқуқлари ташкилотлари ва БМТнинг махсус процедуралари мамлакатга киришига рухсат беришни талаб қилишди.

Қарорда Европа Иттифоқи ва Жазоир ўртасидаги муносабатларнинг муҳим қўшни ва шерик сифатида аҳамияти" таъкидланганига қарамай, ушбу қадам Жазоир раҳбарияти томонидан мамлакат ички ишларига бевосита аралашуш ва демократия тўғрисида ўз тушунчасини юклаш сифатида қабул қилинди.

Кейинги ўзгаришлар Жазоир ва Европа Иттифоқи ўртасида 2020 йил 7 декабрда бўлиб ўтиши керак бўлган Ассоциатсия тўғрисидаги битимни имзоланишнинг бузилишига олиб келди. Жазоир ва Европа Иттифоқи ўртасидаги Ассоциатсия Кенгашининг 12-сессияси давомида, зарурлигини баҳона қилиб "ҳамкорликнинг иқтисодий жиҳатларидаги номутаносибликни кўриб чиқинг", деб айтди Жазоир Демократик Республикаси ташқи ишлар вазири С. Букадум Европа Иттифоқининг ташқи ишлар ва хавфсизлик сиёсати бўйича Олий вакили Ж.Борелга имзоланишнинг кейинга қолдирилиши тўғрисида очиқ эълон қилди.⁶ Шу билан бирга, Жазоир ва Европа Иттифоқи ўртасида иқтисодий масалалар бўйича илгари айтиб ўтилган келишмовчиликлардан ташқари (Европа Иттифоқи фойдасига катта савдо тарафкашлиги, Жазоир энергетика саноатини модернизатсия қилиш учун жуда муҳим Европа сармояларининг йўқлиги). , Европа Иттифоқи билан эркин савдо зонасини яратиш билан боғлиқ Жазоир манфаатларига мумкин бўлган таҳдидлар, бу қишлоқ хўжалиги, қишлоқ

⁵ European Parliament resolution of 26 November 2020 on the deteriorating situation of human rights in Algeria, in particular the case of journalist Khaled Drareni (2020/2880(RSP)). // European Parliament. Texts adopted. - https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020_0329_EN.html/

⁶ Балмасов С.С. Срыв подписания соглашения об ассоциации Алжир – ЕС. // Институт Ближнего Востока. - 11 декабря 2020 г. - <http://www.iimes.ru/?p=74633>.



хўжалиги озиқ-овқат ва балиқ овлаш маҳсулотларини божхона тўловларидан тўла озод қилишни ва бошқаларни назарда тутди), битимни бир марта имзолаш томонлар ўртасида сиёсий тушунчанинг йўқлиги туфайли яна йиқилиб тушди.⁷

Ҳал қилувчи омиллардан бири Европа парламентининг 2020 йил 26 ноябрда қабул қилинган инсон ҳуқуқлари тўғрисида қарорининг қабул қилиниши эди. Европа Иттифоқининг Жазоир Демократик Республикаси ҳокимиятига босим ўтказишга уринишлари мамлакат орасида ғазабланиш портлашига сабаб бўлди. раҳбарият ва Жазоир депутатлари, чунки улар мамлакатни беқарорлаштиришга қаратилган деб ҳисобланган. Ташқи ишлар вазири С. Букадум, Жазоир, Европа Иттифоқи мамлакатлари билан яхши муносабатда бўлишига қарамай, "Жазоир халқи, уларнинг муассасалари ва Жазоир давлатига қарши бир қатор ҳақоратларга" қадар қайнаб чиқадиган бундай қарорларни қоралайди.⁸

Шу билан бирга, С. Букадум ва Ж. Борелнинг учрашуви чоғида томонлар «Европа Иттифоқининг Африкага кириш эшиги бўлган Жазоир билан алоқалари ҳаётий аҳамиятга эга. Жазоир минтақадаги барқарорлик омилидир ва 45 миллион аҳолиси бўлган муҳим сиғимли бозор ҳисобланади».⁹ Ж.Борел "ўз имкониятларини тўлиқ рўёбга чиқариш ва чинакам мустаҳкамланган шерикликка эришиш учун муносабатларни чуқурлаштириш" истагини билдирди. Жазоир ҳам, Европа Иттифоқи ҳам ассоциатсия шартномасини имзолаш ва эркин савдо зонасини яратиш ўзаро манфаатли ҳамкорликни ўрнатиш ва кенгайтиришга, томонларнинг муносабатларини янада барқарор ва конструктив қилишга олиб келиши мумкинлигини яхши билишади. манфаатларни ўзаро ҳисобга олиш асослари.

Таҳлилчилар таъкидлаганидек, Жазоир ва Брюсселнинг ушбу масалаларда келиша олмаслиги ҳозирча фақат "учинчи томонларга", хусусан Россияга фойдалидир, чунки "бунинг натижасида Европанинг энергетика бозоридаги иштирокини кучайтириш учун қўшимча имконият пайдо бўлади. келажак".¹⁰

⁷ В 2002 г. ЖДР и ЕС заявили о намерении подписать Соглашение об ассоциации и в 2005 г. официально подтвердили намерение окончательно заключить его не позднее 2017 г., однако документ так и не был подписан

⁸ Video conference of the members of the EU-Algeria Association Council. – 7 December 2020. // European Union Newsroom. - <https://newsroom.consilium.europa.eu/events/20201207-video-conference-of-the-members-of-the-eu-algeria-association-council/>.

⁹ Apim, Eric. The EU wants to deepen its relations with Algeria. // Econostrum. Economic news of Mediterranean. 8 December 2020. - <https://en.econostrum.info/The-EU-wants-to-deepen-its-relations-with-Algeria-8805.html/>

¹⁰ Балмасов С.С. Срыв подписания соглашения об ассоциации Алжир – ЕС. // Институт Ближнего Востока. - 1 декабря 2020 г. - <http://www.iimes.ru/?p=74633>.

Жазоир учун яна бир жиддий муаммо — АҚШнинг амалдаги президенти Доналд Трампнинг Марокашнинг Ғарбий Сахрои устидан суверенитетини тан олиши.¹¹ Ушбу қарор 2020 йил 10 декабрда Марокашнинг Вашингтон воситачилиги билан Исроил билан ҳамкорликни ўрнатишга розилиги "алмашинуви" да эълон қилинди. Марокаш 2020 йилда яхудий давлатини тан олган тўртинчи араб мамлакати бўлди (Судан, БАА ва Бахрайн билан бирга).

Жазоир Ташқи ишлар вазирлигининг таъкидлашича, АҚШнинг қарори «юридик кучга эга эмас, чунки бу БМТ қарорларига, хусусан Ғарбий Сахрога оид БМТ Хавфсизлик Кенгашининг қарорларига зиддир. Ушбу қарор ҳақиқий сиёсий жараёни бошлаш учун замин тайёрлаш учун барча даражаларда олиб борилган эскалатсия ҳаракатларини сусайтиради».¹² Америка Қўшма Штатлари ва Марокаш ўртасидаги "битим" Ғарбий Саҳарада Марокаш ва Жазоир томонидан қўллаб-қувватланган "Френте Полисарио" мустақиллик ҳаракати ўртасидаги музлатилган можаро 2020 йил ноябрида ўттиз йиллик сулҳдан сўнг яна бошланганда жуда муҳим паллага тўғри келди. Жазоир БМТ ва ташкилотнинг аксарият аъзолари ўз позицияларини ўзгартирмаслигини кутиб, Ғарбий Сахро масаласидаги низони ҳал қилиш учун референдум ўтказишга чақиришмоқда.

Жазоир ҳали ҳам ушбу масалада ўз позицияларини Марокашга рақиб бўлган Испаниянинг қўллаб-қувватлашига умид қилиши мумкин (Африка соҳилидаги Испания томонидан бошқариладиган Сеута ва Мелилла шаҳарларининг эгалиги тўғрисидаги низони ҳисобга олган ҳолда) Африка иттифоқининг аксарият мамлакатларида бўлгани каби.

Жазоир Бош вазири А. Жерад француз мустамлакачилигига қарши намоёнлиқлар йиллигига бағишланган нутқида Жазоирдаги вазиятни беқарорлаштиришга қаратилган «чет эл маневраларини» танқид қилди. "Энди ционистик ташкилот бизнинг чегараларимизга яқинлашмоқчи," — дея қўшимча қилди у ва Исроилни назарда тутиб. "Бугун биз ўз чегараларимизда урушлар ва беқарорликни кўрмоқдамиз.»¹³

Қўллаб таҳлилчилар Жазоирнинг АҚШнинг бу ҳаракати БМТ ёки Европа Иттифоқининг Ғарбий Сахрога нисбатан позициясига таъсир қилмайди деган

¹¹ США признали суверенитет Марокко над Западной Сахарой. // Forbes. Kazakhstan. – 11 декабря 2020 г. – https://forbes.kz/news/2020/12/11/newsid_239533/?utm_source=forbes&utm_medium=incut&utm_campaign=news.

¹² Algeria rejects Trump's stance on Western Sahara. // Reuters. – 12 December 2020. - <https://www.reuters.com/article/algeria-westernsahara-usa-idUSKBN28M0M>

¹³ Foreign maneuvers' in West Sahara destabilizing Algeria: PM. // Arab News. – 17 December 2020. - <https://www.arabnews.com/node/1776201/middle-east>.

Algeria slams 'foreign manoeuvres' over US-brokered deal on Western Sahara 12/12/2020 - <https://www.france24.com/en/africa/20201212-algeria-slams-foreign-manoeuvres-over-us-brokered-deal-on-w-sahara>.

фикрига қўшилишларига қарамай,¹⁴ Вашингтон Марокашнинг ушбу минтақа устидан суверенитетини тан олиши — биринчи марта Ғарбий Сахара можароси тарихи — Марокаш ва Френте ПОЛИСАРИО ўртасида ва Френте ПОЛИСАРИО нинг асосий "ҳомийси" бўлган Марокаш ва Жазоир ўртасидаги зиддиятларнинг кучайишига олиб келади. Ушбу қарор АҚШнинг Ғарбий Сахаранинг ўз тақдирини ўзи белгилашни қўллаб-қувватлайдиган Жазоир билан муносабатларини ҳам мураккаблаштиради.

Д.Трамппнинг қароридан АҚШнинг янги маъмурияти ҳам зарар кўриши мумкин, чунки энди Оқ Уй Ғарбий Сахара муаммосига нисбатан мослашувчанлигини йўқотади. Агар Байден маъмурияти Д. Трамппнинг позициясига риоя қилмаса, АҚШ ва Марокаш ўртасидаги муносабатлар ёмонлашади. Умуман олганда, Американинг Марокашнинг баҳсли ҳудудга нисбатан суверенитетини тан олишини Трамппнинг АҚШнинг янги раҳбариятининг "қўлларини боғлаш" учун қилинган қасддан қилинган қадамларидан бири сифатида кўриш мумкин.

Шунга қарамай, бу Жазоир учун вазиятнинг ноқулай ривожланиши, чунки Ғарбий Сахроликлар мунозарали ҳудудларни назорат қиладиган Марокаш милларига қарши курашда муваффақиятга эриша олмадилар ва натижада қарама-қаршилик унинг ноаниқ истикболлари билан чўзилиб кетиши билан таҳдид қилмоқда. иштирокчилар. Шу билан бирга, пандемия даврида Жазоир моддий ресурслар етишмовчилигини бошдан кечирмоқда, чунки мустақиллик учун курашчиларни қўллаб-қувватлашни кучайтириш имконияти чекланган. Умуман олганда, Жазоирнинг АҚШ билан муносабатлари аралаш бўлиб қолмоқда. Шунга қарамай, 2020 йил 15 декабрда Президент А. Теббун Америка Қўшма Штатларининг сайланган Президенти Ж. Байденни АҚШнинг 46-Президенти этиб сайлангани билан табриклади ва "стратегик мулоқотда кучларни бирлаштиришга" тайёригини тасдиқлади. икки томонлама алоқаларни мустаҳкамлаш ва икки мамлакат олдида турган муаммоларни ҳал қилиш.¹⁵

Жазоирнинг Европа Иттифоқи ва Қўшма Штатлар билан муносабатлари янада совуқлашганда, минтақадаги бошқа фаол "ўйинчилар", биринчи навбатда Россия ва Хитой фойда кўришади. Шунингдек, Туркия ўз позициясини

¹⁴ Kestler-D'Amours, Jillian. US recognised Morocco's claim to Western Sahara. Now what? // Al-Jazeera. – 11 December 2020. - <https://www.aljazeera.com/news/2020/12/11/us-recognised-moroccos-claim-to-western-sahara-now-what>.

¹⁵ President Tebboune congratulates US president-elect, affirms willingness to strengthen bilateral ties. – 15 December 2020. // Algeria Press Service. -<http://www.aps.dz/en/algeria/37062-president-tebboune-congratulates-us-president-elect-affirms-willingness-to-strengthen-bilateral-ties>

Пандемия пайтида Жазоир ва Туркия ишбилармон доиралари ва корхоналари ўртасида яқин алоқаларни ривожлантириш учун потенциал шериклар ва инвесторларни излашни осонлаштириш учун махсус электрон манбалар яратилади. Жазоирда Жазоир-Туркия қўшма комиссиясининг йиғилиши 2021 йил бошларига режалаштирилган бўлиб, унда савдо-иқтисодий алоқаларни кенгайтириш истиқболлари COVID-19 пандемияси пайдо бўлиши кутилмоқда. Икки томонлама режалар қаторида авиақатновни қайта тиклаш (санитария қоидаларига қатъий риоя қилган ҳолда ҳар ҳафта махсус парвозларни ташкил этиш) ҳам бор, бу ишбилармонлик алоқаларини давом эттиради ва техник ёрдам кўрсатиш учун Жазоирга туркиялик мутахассислар гуруҳларини юборади.

¹⁹ Там же: Turkey, Algeria aim for \$5 billion trade. // Hurriyet Daily News. – January 2020. - <https://www.hurriyetdailynews.com/turkey-algeria-aim-for-5-billion-trade-151454/>

Жазоир ҳукумати хорижий инвесторларга нисбатан ҳали ҳам мавжуд бўлган чекловларни қайта кўриб чиқишга тайёрлигини эълон қилганлигини ҳисобга олиб ("51/49" қонун), Туркия Жазоир Республикасида муҳим иқтисодий ва иқтисодий истиқболларга эга истиқболли лойиҳаларда иштирок этиш учун катта режалар тузди. сиёсий фойдалар, Шимолий Африкадаги муҳим мамлакатда Анқаранинг таъсирини ошириш.

Шундай қилиб, Туркия ва Жазоир 2020 йил январь ойида Ронесанс Ҳолдинг турк компанияси ва Жазоир Сонатрак иштирокида Ўрта эр денгизи соҳилида Аданада нефть-кимё заводи яратиш бўйича биргаликда ишлашга келишиб олдилар. Нефть-кимё корхонасининг қиймати тахминан 1,4 миллиард долларга баҳоланмоқда, Ронесанс Ҳолдинг ва Сонатракнинг лойиҳадаги улуши мос равишда 66 ва 34 фоизни ташкил этади. Завод қурилишини 2022 йил июлгача якунлаш режалаштирилган.

Бундан ташқари, Туркия Жазоир билан муҳофаа саноати соҳасида ҳамкорликни ривожлантириш ниятида.²⁰

3.3. Ўзбекистон ва Жазоир ўртасидаги ҳамкорликни ўрнатиш ва ривожлантиришнинг истиқболли йўналишлари.

Ўзбекистон ва Жазоир ўртасидаги алоқалар тарихий илдизларга эга ва Совет даврида ўрнатилган анъанавий дўстона алоқалар, иқтисодий ва гуманитар ҳамкорликка асосланган. Мустақилликнинг дастлабки кунларидан бошлаб Жазоир Совет Иттифоқи ва алоҳида иттифок республикалари, шу жумладан, Ўзбекистон билан алоқаларни ўрнатишни ва ривожлантира бошлади. Ушбу муносабатларнинг ривожланишига Жазоир Демократик Республикаси раҳбарияти ва халқи мустақиллик учун кураш давомида социалистик давлатлар томонидан сиёсий ва моддий ёрдам кўрсатилганлиги ёрдам берди. Ушбу ҳамкорлик барча соҳаларда — сиёсат, иқтисодиёт, фан ва маданият соҳаларида, айниқса 1960-70 йилларда муваффақиятли ривожланди, бу ЖДР деб аталмиш сайловлар билан таъминланди. социалистик йўналиш. 1980 йилларда СССР Жазоирга иқтисодий ва техник ёрдам кўрсатди. Бироқ, тадқиқотчилар таъкидлаганидек, "Жазоир инқилобий миллатчиларини социалистик кадриятларга босқичма-босқич" тортиб олиш "улуши, улар Совет мафкурачилари томонидан тушунилганидек, ҳаёт кечириб бўлмайдиган бўлиб чиқди", постколониализмнинг "социалистик босқичи" Жазоирнинг ривожланиши содир бўлмади, Араб миллатчилиги, аслида инқилобий

²⁰ Turkey achieves solid progress in defense industry: Erdogan. // Business Standard. – 24 August 2020. - https://www.business-standard.com/article/international/turkey-achieves-solid-progress-in-defence-industry-erdogan-120082400351_1.html/

Algeria, Turkey vow to cooperate in defense industry. // Xinhua. – 27 January 2020. - http://www.xinhuanet.com/english/africa/2020-01/27/c_138735724.htm.

ижтимоий ўзгаришлар. Бундан ташқари, миллатчилик ниҳоят умумий араб бирлиги ғоясидан устун келди.²¹ Ушбу жараёнлар Жазоирда экстремистик кучларнинг фаоллашишига олиб келди ва бу Жазоир Демократик Республикасининг ташқи сиёсий алоқаларига салбий таъсир кўрсатди.

Бугунги кунда Жазоир табиий газнинг катта захираларига эга бўлган Шимолий-Ғарбий Африканинг етакчи иқтисодиётларидан бири (дунёнинг аниқланган захираларининг 2,37%) ва жаҳон нефть ва газ саноатида етакчилардан бири ҳисобланади (етақчи газ экспортчилари орасида 7-ўрин, ва нефть экспортчилари орасида 17-ўрин). Бу ОПЕК ва "Табиий газ экспорт қилувчи мамлакатлар форуми" нинг аъзоси, Европага Россия ва Норвегиядан кейин учинчи "кўк ёқилғи" этказиб берувчиси.

Фуқаролар уруши тугаганидан сўнг, Жазоир ўз минтақасида барқарорлик ва хавфсизликнинг мустаҳкам таянчига, терроризм ва экстремизмга қарши курашда муҳим мамлакатга айланди ва нуфузли минтақавий ташкилотларнинг фаол иштирокчисига айланди.

Буларнинг барчаси ИДРни Шимолий Африкада, айниқса Жазоирда бошланган кенг ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий ислохотлар даврида Ўзбекистон учун истиқболли шерикка айлантиради.

Жазоир биринчилардан бўлиб Ўзбекистон Республикасининг мустақиллигини тан олди ва Тошкентда ўз элчихонасини очди, бу унинг янги мустақил бўлган Марказий Осиё давлати билан ҳамкорликни фаол ривожлантиришга тайёрлигидан далолат беради. Ўзбекистон ва Жазоир Демократик Республикаси ўртасида дипломатик алоқалар 1992 йил 30 июнда ўрнатилди. Жазоирнинг Ўзбекистондаги элчихонаси 1993 йилдан бери ишлайди.

Икки мамлакат энг юқори ва юқори даражадаги мулоқотни, шунингдек ташқи ишлар вазирликлари ўртасидаги алоқаларни давом эттиради.

2016 йилда Ўзбекистоннинг сиёсий ва иқтисодий ривожланишининг янги даври бошланиши билан Президент Ш.Мирзиёевнинг янги, конструктив ва очиқ ташқи сиёсий йўналишини излаш билан ажралиб туради. Мирзиёев, Ўзбекистон Республикасининг ЖДР билан алоқаларида янги саҳифа очила бошлади. Томонларнинг муҳим, ҳали фойдаланилмаган салоҳиятини амалга ошириш учун Тошкент ва Жазоирнинг икки томонлама ҳамкорликни ривожлантиришга туртки беришга бўлган қизиқиши сезиларли даражада ошди.

²¹ Богучарский Е.М. Российско-алжирское сотрудничество на рубеже столетий. //Российско-африканские отношения и образ России в Африке. Сборник научных статей. – М. : Институт Африки РАН, 2007 – С.108-125.

2016 йилда Ўзбекистон ва Жазоир икки томонлама муносабатларни янги асосда ривожлантириш учун муҳим ҳужжат — Ҳамкорлик ва маслаҳатлашувлар тўғрисидаги протоколни имзоладилар.²² Ушбу ҳужжат сиёсий ҳамкорликни янада ривожлантириш ва мустаҳкамлаш учун кенг имкониятлар очиб берди, чунки у икки томонлама ҳамкорлик ва ўзаро манфаатли долзарб халқаро масалалар бўйича вазирликлараро маслаҳатлашувларни, шунингдек, делегациялар ва экспертлар алмашинувини назарда тутди (1-бет). Бундан ташқари, у томонларнинг келишуви билан ўзаро ҳамкорликнинг янги механизмларини яратиш имкониятини, хусусан, ҳал қилишни талаб қиладиган масалаларни кўриб чиқиш учун эксперт ва ишчи гуруҳларни тузишни назарда тутди (2-банд). Баённоманинг муҳим қоидаларидан бири шундаки, томонлар минтақавий ва халқаро барқарорлик ва хавфсизлик масалаларига алоҳида эътибор беришга келишиб олдилар (3-банд), бу шубҳасиз Ўзбекистон ва Жазоир тинчликни мустаҳкамлаш ва хавфсизлигини таъминлашда ўзларининг муҳим ролларини акс эттиради.

Томонларнинг ҳамкорлиги халқаро ташкилотлар ва форумлар доирасида, халқаро конференциялар ва учрашувларда давом этади, шунингдек, Ўзбекистон ва Жазоирнинг учинчи мамлакатлардаги дипломатик ваколатхоналари, БМТ ва бошқа халқаро ташкилотлар амалий ҳамкорлик руҳида маслаҳатлашувлар ўтказадилар. ўзаро манфаатли масалалар.

Бунинг учун кўплаб шартлар мавжуд. Жазоир Демократик Республикасининг Тошкентдаги элчиси Носир Бушеритнинг сўзлари билан айтганда, "мамлакатларимиз ташқи сиёсатини белгилаб берадиган бир хил тамойилларга риоя қилиш биз умумий, узоқ муддатли, мустаҳкам ва самарали алоқаларни ўрнатишимиз мумкин. Мамлакатларимиз ўртасида улар тегишли бўлган минтақавий ва халқаро ташкилотларда мувофиқлаштириш, маслаҳатлашув ва ўзаро ёрдамнинг жуда сезиларли даражасини таъкидлаш фойдалидир».²³

Жазоирнинг эски раҳбарияти даврида ҳам президентлар А. Бутефлик ва С. Мирзиёев ўзаро муносабатларни янги уфқларга олиб чиқиш учун кенгайтириш ниятида эканликларини тасдиқлаган хабарларни алмашдилар.

Президент А. Теббун Жазоир Демократик Республикасида ҳокимият тепасига келганидан сўнг, томонлар демократик ва иқтисодий ўзгаришларга,

²² Протокол между Министерством иностранных дел Республики Узбекистана и Министерством иностранных дел Народно-Демократической Республики Алжир о сотрудничестве и консультациях. – г. Ташкент, 20 октября 2016 г. Вступил в силу для Республики Узбекистан 20 октября 2016 года. (на узбекском языке) // Lex.uz. - <https://www.lex.uz/acts/3061256>.

²³ Насер Бушерит: Узбекистан может привлечь внимание алжирских бизнесменов. // NUZ.uz - 27 октября 2018 г. - <https://nuz.uz/intervyu/36433-naser-busherit-uzbekistan-mozhet-privlech-vnimanie-alzhirskih-biznesmenov.html>.

ички ва ташқи сиёсат кун тартибини янгилашга мос келадиган ислохотчилар интилишларига асосланиб, мулоқот ва ҳамкорликни фаоллаштириш имкониятига эга бўлдилар.

Жазоир томони нуқтаи назаридан «Х.П. ҳокимиятга келганидан кейин бошланган муҳим ислохотлар. Шавкат Мирзиёев, шу жумладан валюта бозорини либераллаштириш, шубҳасиз, иқтисодий очиқлик ва инвестицияларни жалб қилиш тенденциясини тезлаштиради. Ўз навбатида, биз ушбу воқеаларни диққат билан кузатмоқдамиз ва бу соҳада Ўзбекистон билан ҳамкорлик истиқболлари кўплаб сабабларга кўра умид бахш этади».²⁴

2018 йил 15 октябрь куни Ўзбекистон Ташқи ишлар вазирда вазир А. Комилов ва Жазоир НВП Н. Бушерит ўртасида учрашув бўлиб ўтди. Томонлар икки томонлама муносабатларнинг барча масалаларини муҳокама қилдилар, сиёсий-савдо-иқтисодий, маданий-гуманитар ва бошқа соҳаларда Ўзбекистон-Жазоир ҳамкорлигини ривожлантиришдан ўзаро манфаатдор эканликларини тасдиқладилар.²⁵ Турли даражадаги ва турли форматдаги бўлажак алоқалар жадвали ва кун тартиби тўғрисидаги таклифлар кўриб чиқилди.

²⁴ Там же: Насер Бушерит: Узбекистан может привлечь внимание алжирских бизнесменов. // NUZ.uz - 27 октября 2018 г. - <https://nuz.uz/intervyu/36433-naser-busherit-uzbekistan-mozhet-privlech-vnimanie-alzhirskih-biznesmenov.html>

²⁵ Узбекистан и Алжир обсудили двусторонние отношения. // UzDaily. – 16.10.2018. - <https://www.uzdaily.uz/ru/post/39891>.

